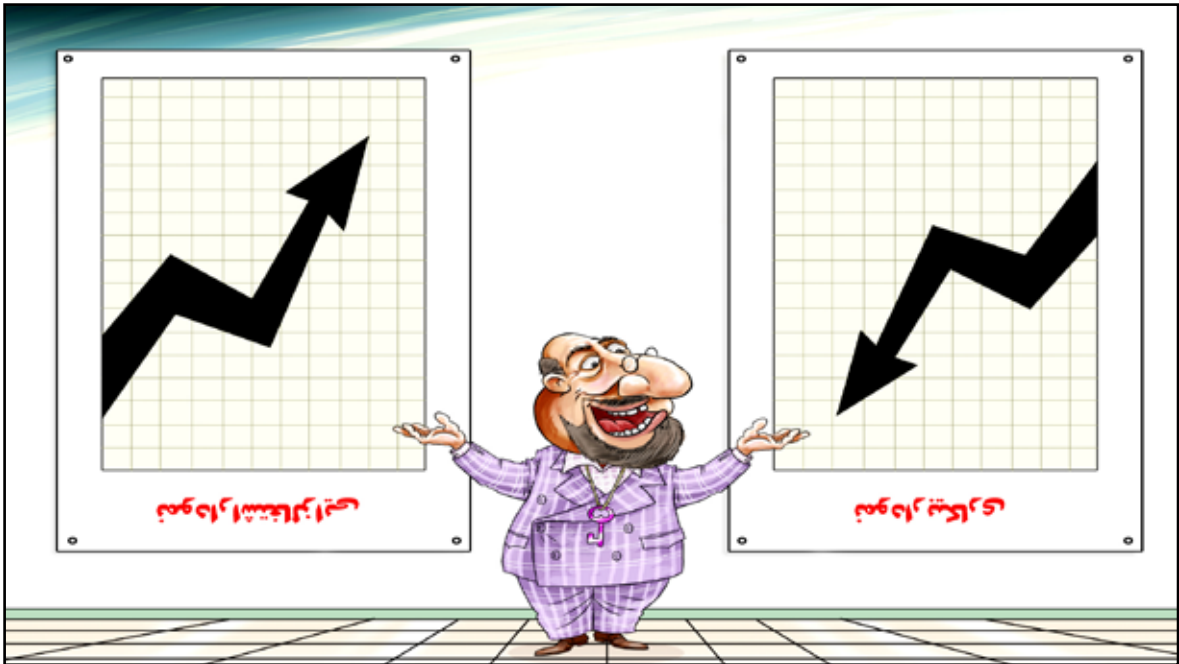

معاون توسعه کار آفرینی و اشتغال وزیر کار:

سیاست‌های اشتغالزایی را متناسب با دوران رکود تنظیم کنیم

محمد جندقی

اشتغال یکی از اولویت‌های نخست دولت در سال ۹۷ بود و در سطوح اجرایی عالی کشور، ایجاد یک میلیون شغل هدف گذاری شد اما براساس گزارش مرکز آمار ایران از نتایج آمارگیری نیروی کار در سال گذشته میزان اشتغال ایجاد شده ۴۶۳ هزار و ۹۲۸ نفر بوده است که ۵۲۶ هزار فرصت شغلی تا هدف اشتغال یک میلیون فاصله دارد. همچنین برنامه ششم توسعه کاهش نرخ ۰.۸ درصدی نرخ بیکاری را هدف گذاری کرده بود. نگاهی به آمار نرخ بیکاری نشان می‌دهد که این نرخ در پایان سال ۹۶ برابر ۱۲ درصد و در پایان سال ۹۷ معادل ۱۲.۱ درصد بود. به عبارتی عملاً هدف کاهش ۰.۸ درصدی نرخ بیکاری هم محقق نشد.

نکته قابل تأمل اینکه، به رغم عدم هدف گذاری اشتغال یک میلیون در سال ۹۷، اخیراً در کمیسیون تخصصی شورای عالی اشتغال در تشریح برنامه اشتغال ۹۸ هم ایجاد یک میلیون و ۹۰ هزار فرصت شغلی هدف گذاری شد. در عین حال رئیس سازمان برنامه و بودجه نیز مجدداً چند روز پیش از ایجاد یک میلیون شغل تا پایان امسال خبر داد! همه این آمار و ارقام و وعده‌ها در شرایطی است که کاهش نرخ بیکاری در برنامه ششم توسعه منوط به رشد اقتصادی سالانه ۸ درصد است. در شرایطی که پیش‌بینی‌های داخلی و حتی بین‌المللی از جمله صندوق بین‌المللی پول از کاهش نرخ رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری در ایران حکایت دارند و اشتغالزایی نیز وابسته به متغیرهای کلان اقتصادی است، اصرار بر ایجاد اشتغال یک میلیونی دور از انتظار و قابل تأمل است.

در همین زمینه به منظور بررسی عملکرد شاخص‌های بازار کار و سیاست‌های توسعه اشتغال در سال گذشته و همچنین تشریح برنامه‌های اشتغال در سال جاری با عیسی منصوری، معاون توسعه کار آفرینی و اشتغال وزیر کار به گفت‌وگو نشستیم. **سیاست‌های اشتغالزایی در سال ۹۷ چگونه بود و آیا شاخص‌های هدف گذاری شده بازار کار محقق شد؟**

برای اینکه جامع‌تر به موضوع بپردازیم این طور باید پاسخ داد؛ سال گذشته برای اجرای سیاست‌های اشتغال باید یک سری منابع به عنوان ورودی می‌داشتیم که با اجرای سلسله فعالیت‌ها، خروجی آن دستاوردی به نام اشتغال می‌شد. واقعیت این است که ما اصولاً ورودی نداشتیم جز اینکه در اسفندماه سال ۹۷ مبلغ محدود ۱۳۵ میلیارد تومان ذیل تبصره ۱۸

قانون بودجه تخصیص یافت، در حالی که فقط برای اجرای سیاست‌های فعال بازار کار به عنوان یکی از برنامه‌های اشتغالزای حدود ۸۵۰ میلیارد تومان منابع پیش‌بینی شده و نیاز بود. **فرصت‌های شغلی ۹۷ عمدتاً در چه بخش‌هایی از اقتصاد ایجاد شده‌اند؟**

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران ۴۶۴ هزار اشتغال در سال ۹۷ ایجاد شد که بخش عمده آن در حوزه خدمات و کشاورزی بوده و به دلیل ریزشی که در حوزه اشتغال بخش صنعت داشتیم، سهم فرصت‌های شغلی بخش‌های کشاورزی و خدمات افزایش یافته است. به دلیل اینکه در سال گذشته فضای اقتصادی با محدودیت‌هایی مواجه شد بدیهی است که در این دوره اشتغال بخش صنعت با ریزش مواجه شد. نکته مهم اینکه، به دلیل دقت نظر در اجرای برنامه اشتغال روستایی و عشایری، اتفاق خوب و قابل توجهی در حوزه اشتغال کشور رخ داد. به رغم اینکه در بازه زمانی ۹۲ تا ۹۶ سهم بخش اشتغال روستایی از کل فرصت شغلی ایجاد شده هر ساله تقریباً نزدیک به صفر بود اما در سال ۹۷ با اجرای این اشتغال روستایی و عشایری این سهم به حدود ۲۵ درصد رسید. معنی این افزایش سهم از نظر ما این است که تسهیلات اشتغال روستایی به تدریج تأثیر خود را گذاشته و منجر به اشتغال شده است. بر اساس داده‌های مادر واقع اشتغال ایجاد شده از طریق تسهیلات اشتغال روستایی در سال گذشته حدود ۱۴۱ هزار نفر بوده است. البته این میزان شغل نسبت به برنامه هدف گذاری شده فاصله دارد. **اشتغال پایدار و رسمی نکته مهمی است که در آمار باید مدنظر باشد. چقدر از فرصت‌های شغلی ایجاد شده در کشور و چه میزان از ۱۴۱ هزار فرصت شغلی مناطق روستایی و عشایری، پایدار و رسمی است؟**

این موضوع نکته درستی است. بخشی از فرصت‌های شغلی سال ۹۷، اشتغال کم کیفیت، اشتغال غیررسمی و خرد هستند. در بخش روستایی به رغم ایجاد

این میزان اشتغال که به ریز آمار آن را با کم ملی افراد داریم اما افراد تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار ندارند، رویکرد و برنامه‌ای که اتخاذ کردیم این است که این افراد تحت پوشش بیمه روستاییان و عشایر قرار گیرند بنابراین لیست این افراد را در اختیار صندوق بیمه روستاییان و عشایر می‌گذاریم تا به تدریج تحت پوشش بیمه قرار گیرند.

از مشاغل بی کیفیت و غیررسمی گفتید. چرا سهم این مشاغل در حال افزایش است؟ توجه کنید که شغل غیررسمی که به مشاغل فاقد پوشش بیمه‌ای اطلاق می‌شود، لزوماً بی کیفیت نیست اما به هر حال سهم این مشاغل بالا رفته است. فرض کنید کارخانه‌ای در اصفهان فعال بوده و به دلیل شرایط اقتصادی تعطیل شده است. طبیعتاً فرد بیکار شده این کارخانه یا به روستای خود برای انجام کار کشاورزی بازمی‌گردد که طبیعتاً بهروری کاهش می‌یابد و منابع زیرزمینی به دلیل اینکه خارج از چارچوب مصرف می‌شوند، صدمه می‌بینند یا اینکه این فرد به سراغ کار خدماتی غیرمولد هدایت می‌شود. به این ترتیب ناخودآگاه این نوع کسب و کارها رونق می‌گیرند. معمولاً در دوره‌های رکود یا رشد کم اقتصادی، اشتغال غیررسمی افزایش پیدا می‌کند که البته لزوماً نباید از آن به عنوان یک سیگنال منفی یاد کرد. اشتغال غیررسمی می‌تواند به بازار کار کمک کند و نباید این کسب و کارها را محدود کنیم بلکه باید به آنها رسمیت ببخشیم. واقعیت شرایط اقتصادی ما این است که سهم اشتغال غیررسمی در حال افزایش است و ما باید کمک کنیم اولاً امکان فعالیت در چارچوب سلامت کار را فعلاً به صورت موقت داشته باشند و دوماً باید از رسمی شدن این مشاغل حمایت کنیم که در این زمینه سیاست‌های تثبیت اشتغال، جلوگیری از ریزش نیروی کار و رسمی کردن مشاغل بخشی از برنامه‌های ماست.

مسئولان دولتی ایجاد یک میلیون و ۳۳ هزار شغل تا پایان سال را وعده دادند اما ۵۴۰ هزار شغل کمتر از این رقم ایجاد شد. مشکل فقط عدم تخصیص منابع بود؟

باید تناظری بین رشد اقتصادی و اشتغال وجود داشته باشد و نباید آن را نادیده گرفت. منظور من این نیست که وقتی رشد اقتصادی رخ می‌دهد بلافاصله اشتغال ایجاد می‌شود بلکه پیامد نوسانات نرخ رشد اقتصادی معمولاً این است که اشتغال ایجاد نشود و این اتفاق در کشور ما مدام رخ می‌دهد.

چرا به رغم چشم‌اندازی که درباره رشد اقتصادی وجود داشت، ایجاد یک میلیون شغل هدف گذاری شد؟

دستگاه‌های اجرایی سعی می‌کنند برنامه ششم توسعه را اجرا کنند. در برنامه پیش‌بینی شده که سالانه ۸ درصد رشد اقتصادی داشته باشیم و به همین نسبت محاسبه کردند که ۰.۸ درصد کاهش نرخ بیکاری داشته باشیم. برای کاهش ۰.۸ درصدی نرخ بیکاری باید در سال یک میلیون شغل ایجاد شود که سازمان برنامه و بودجه به استناد همین پیش‌بینی، اشتغال یک میلیونی را هدف گذاری کرد. این هدف گذاری ها متناسفانه ناشی از نظام بودجه‌ریزی کشور است. در دنیا مبتنی بر واقعیات بودجه‌ریزی می‌کنند و صراحتاً در سیاست گذاری‌های

خود اعلام می‌کنند که ما به دنبال لیستی از آرزوهای خود نیستیم بلکه هدف گذاری واقعی باید داشته باشیم. بنابراین در سند ملی اشتغال مبتنی بر کار شایسته که توسط وزارت کار تدوین شده ما از آرزوها عدول کردیم و مبتنی بر واقعیت‌ها هدف گذاری کردیم. شاید خوشایند نباشد اما سیاست‌های کشور باید مبتنی بر ظرفیت‌های کشور هدف گذاری شود. **چرا با علم به تداوم شرایط و نوسانات اقتصادی، برای سال جاری هم یک میلیون شغل هدف گذاری شده است؟**

این هدف گذاری نیز در ادامه تطابق با اهداف برنامه ششم صورت گرفته هر چند امسال هم با همین روند انتظار اینکه به عدد اشتغال یک میلیونی برسیم، نداریم. البته اشتغال یک میلیون و ۹۰ هزار نفری در سال جاری به شرط تأمین منابع پیش‌بینی شده امکان‌پذیر است و علاوه بر تأمین منابع، باید قواعد سیاستی حوزه اشتغال هم رعایت شود. اگر نتوانیم قواعد خود را پیاده‌سازی کنیم قطعاً نمی‌توانیم این میزان فرصت شغلی ایجاد کنیم. ما دوسناریو برای اشتغال ۹۸ داریم، طبیعتاً یک سناریو، اشتغال یک میلیون و ۹۰ هزار نفری مشروط به تأمین منابع و رشد اقتصاد است. علاوه بر این یک سناریوی دیگر نیز برای سال ۹۸ تدوین کردیم که در این سناریو پیش‌بینی مشخصی از میزان اشتغال در سال ۹۸ البته مبتنی بر واقعیات اقتصاد داریم. هر دو سناریو آماده است و قرار است در شورای عالی اشتغال ارائه شود. اگر شرایط اقتصادی همراه بارش باشد، سناریوی نخست و اگر نوسانات اقتصاد حاکم باشد سناریوی دوم جاری خواهد بود. در شرایط فعلی اقتصاد کشور ایجاد اشتغال خیلی وابسته به وام و تسهیلات نیست و سناریوی دوم نیز همین ویژگی را دارد. بیشتر، قاعده اشتغال و سیاست بازار کار باید اصلاح و اجرا شود.

چه موانعی پیش روی شما برای اجرای سیاست‌های اشتغال وجود دارد؟

در یک دسته‌بندی کلی دو رویکرد در این حوزه در کشور وجود دارد؛ یک رویکرد که به صورت سنتی و متعارف در کشور وجود دارد. بر پایه این رویکرد لزوماً باید رشد اقتصادی صورت گیرد تا اشتغال ایجاد شود و برای اینکه شاهد رشد اقتصادی باشیم باید سرمایه‌گذاری کنیم. بر پایه تفکر سنتی، تنها راه ایجاد اشتغال همین رویکرد است در حالی که ما مؤلفه‌های دیگری هم داریم. یعنی رشد اقتصادی کشور می‌تواند از طریق رشد بهروری، اشتغال یا سرمایه‌گذاری باشد. ارزیابی دقیق نشان می‌دهد که رشد سرمایه‌گذاری و نرخ تشکیل سرمایه‌گذاری در سال‌های اخیر روند مطلوبی نداشته و به ما این پیام را می‌دهد که اگر دوباره سرمایه‌گذاری کنیم و به مردم به ویژه در صنعت بزرگ کارخانای تسهیلات دهیم منجر به اشتغال و تشکیل سرمایه نمی‌شود، بنابراین باید روی سایر مؤلفه‌ها یعنی کسری بودجه، بدهی خارجی، نرخ تورم و نرخ ارز یک سری اصول اقتصاد هستند هدف، اما چون هدف نداریم فقط به اصول می‌پردازیم معمولاً این اصول دچار نوسان می‌شوند. بحث‌ها و مطالعات دنیا هم همین را نشان می‌دهد که اصول اقتصادی ابزاری برای رسیدن اهدافی مانند اشتغال، رفاه و کاهش فقر هستند و ما از این قواعد فاصله داریم.

کسری بودجه، بدهی خارجی، نرخ تورم و نرخ ارز یک سری اصول اقتصاد هستند هدف، اما چون هدف نداریم فقط به اصول می‌پردازیم معمولاً این اصول دچار نوسان می‌شوند. بحث‌ها و مطالعات دنیا هم همین را نشان می‌دهد که اصول اقتصادی ابزاری برای رسیدن اهدافی مانند اشتغال، رفاه و کاهش فقر هستند و ما از این قواعد فاصله داریم.

متأسفانه سنت سیاست گذاری کسب و کار و اشتغال در کشور این است که فقط تسهیلات بدهیم. در بودجه‌های سالانه نیز به رغم اصرار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، فضا همچنان به سمت دادن وام سوق داده شده است.

نرخ بهره‌وری تمرکز کنیم. متأسفانه سنت سیاست گذاری کسب و کار و اشتغال در کشور این است که فقط تسهیلات بدهیم. در بودجه‌های سالانه نیز به رغم اصرار ما، فضا همچنان به سمت دادن وام سوق داده شده است. تخصیص منابع محدودی هم که در اسفندماه برای دو حوزه کشاورزی و صنعت از محل منابع تبصره ۱۸ قانون بودجه صورت گرفت به سمت صنایع کارخانه‌ای رفت و لزوماً منجر به اشتغال نمی‌شود. ما باید سیاست‌های حوزه اشتغال را متناسب با دوران رونق و رکود تنظیم کنیم و در شرایط فعلی، حوزه سرمایه‌گذاری منجر به اشتغال نمی‌شود.

ولی همین رویکرد اعطای وام، به گفته خودتان سال گذشته منجر به ایجاد ۱۴۱ هزار فرصت شغلی در روستاها شد...

بله، اینکه سرمایه‌گذاری و سیاست تسهیلات دهی در حوزه اشتغال روستایی مؤثر بود کمی متفاوت بود چرا که اصولاً مناطق روستایی طی دهه‌های مختلف به صورت اختصاصی از تسهیلات برخوردار نبودند و هیچ سرمایه‌ای به این مناطق سرریز نشد. در فرایند نظام تسهیلات دهی برای اشتغال در روستاها و مناطق عشایری تمهیداتی فراهم شد که تاحدی موانع رفع شد. همچنین نظارت کردیم این منابع انحراف کمتری داشته باشند بلکه این اصول ابزار رسیدن به هدف هستند که هدف می‌تواند اشتغال باشد. بنابراین الان در این شرایط باید منابع خود را به سمت اشتغال ببریم و این سبک سیاست گذاری خاص خود را دارد که در نظام اجرایی ما آشنایی به این سبک وجود ندارد و به طور بدیهی نسبت به آن مقاومت می‌شود. رویکرد وزارت کار در سیاست‌های بازار کار از نوع دوم است که اشتغال می‌تواند «هدف» باشد و مؤلفه‌هایی مانند کسری بودجه، بدهی خارجی، نرخ تورم و نرخ ارز یک سری اصول اقتصاد هستند هدف، اما چون هدف نداریم فقط به اصول می‌پردازیم معمولاً این اصول دچار نوسان می‌شوند. بحث‌ها و مطالعات دنیا هم همین را نشان می‌دهد که اصول اقتصادی ابزاری برای رسیدن اهدافی مانند اشتغال، رفاه و کاهش فقر هستند و ما از این قواعد فاصله داریم.

چرا با علم به تداوم شرایط و نوسانات اقتصادی، برای سال جاری هم یک میلیون شغل هدف گذاری شده است؟

این هدف گذاری نیز در ادامه تطابق با اهداف برنامه ششم صورت گرفته هر چند امسال هم با همین روند انتظار اینکه به عدد اشتغال یک میلیونی برسیم، نداریم. البته اشتغال یک میلیون و ۹۰ هزار نفری در سال جاری به شرط تأمین منابع پیش‌بینی شده امکان‌پذیر است و علاوه بر تأمین منابع، باید قواعد سیاستی حوزه اشتغال هم رعایت شود. اگر نتوانیم قواعد خود را پیاده‌سازی کنیم قطعاً نمی‌توانیم این میزان فرصت شغلی ایجاد کنیم. ما دوسناریو برای اشتغال ۹۸ داریم، طبیعتاً یک سناریو، اشتغال یک میلیون و ۹۰ هزار نفری مشروط به تأمین منابع و رشد اقتصاد است. علاوه بر این یک سناریوی دیگر نیز برای سال ۹۸ تدوین کردیم که در این سناریو پیش‌بینی مشخصی از میزان اشتغال در سال ۹۸ البته مبتنی بر واقعیات اقتصاد داریم. هر دو سناریو آماده است و قرار است در شورای عالی اشتغال ارائه شود. اگر شرایط اقتصادی همراه بارش باشد، سناریوی نخست و اگر نوسانات اقتصاد حاکم باشد سناریوی دوم جاری خواهد بود. در شرایط فعلی اقتصاد کشور ایجاد اشتغال خیلی وابسته به وام و تسهیلات نیست و سناریوی دوم نیز همین ویژگی را دارد. بیشتر، قاعده اشتغال و سیاست بازار کار باید اصلاح و اجرا شود.

اخبار کارگری

تعطیلی ۹۵۰۰ نفر در صنعت اسقاط و بیکاری ۳ هزار نیروی کار

رئیس هیات مدیره انجمن صنفی کارفرمایی مراکز اسقاط و بازیافت خودروهای فرسوده از انباشت ۸۰ هزار گواهی اسقاط در این مراکز خبر داد و گفت: محاسبه این تعداد بر که باقیمت مصوب دولتی نشان می‌دهد که ۲۰۰ میلیارد سرمایه در گردش مراکز به صورت را کد در صفحات مجازی بدون استفاده مانده و سبد مصرفی برای آن وجود ندارد که با احتساب قیمت بر گه‌های جدید این عدد به ۵۰۰ میلیارد تومان می‌رسد. به گزارش خودروکار، محمدحسین گوهرزی در یک نشست خبری گفت: با احتساب قیمت جدید خودروها برای تولید این تعداد گواهی با نرخ فعلی خودرو فرسوده که میانگین قیمت آن ۶ تا ۷ میلیون تومان است، سرمایه در گردش را کد مراکز به ۵۰۰ میلیارد تومان می‌رساند. وی از بیکاری ۳ هزار کارگر مراکز اسقاط خبر داد و تصریح کرد: ۲۵ تا ۳۰ هزار نفر به صورت غیرمستقیم در این مراکز مشغول فعالیت بودند ولی هم‌اکنون ۹۵ درصد مراکز تعطیل شده و ۵۰ درصد باقیمانده نیز با ظرفیت کمتر از ۱۰ درصد مشغول فعالیت هستند.

■ ■ ■

یک فعال کارگری:

متولیان اشتغال برای بیکاری جوانان برنامه‌ریزی کنند

یک فعال کارگری بر لزوم استفاده از منابع و سرمایه‌های انسانی در کشور تأکید کرد و گفت: با توجه به بالا بودن نرخ بیکاری دانش‌آموختگان، دستگاه‌های متولی اشتغال باید برای ساماندهی جوانان بیکار برنامه‌ریزی کنند. عبدالله مختاری در گفت‌وگو با ایسنا با اشاره به آمار بالای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و بیکاری کشور گفت: برای آنکه بتوانیم نیروی عظیم و زبده جوان فارغ‌التحصیل دانشگاهی را ساماندهی کنیم باید دستگاه‌های متولی در این زمینه اقدام کنند. بحثی اعزام نیروی کار به خارج از کشور به سیاست خارج‌جه‌ما مربوط است و باید آن را تقویت کنیم. وی با اشاره به آمار اندک کارمندان کم و حدود ۳۵۰ هزار نفر است ولی مادر هر سازمان و دستگاه و ادارای که پامی گذاریم کلی نیرو به اسم کارمند استخدام کرده‌ایم. استخدام کارمندان ایرادی ندارد ولی باید آنها را هدفمند به کار بگیریم تا بهروری داشته باشند. دولت بررسی کند ببیند با بودجه‌ای که برای کارمندان هزینه می‌کند دستگاه‌های دولتی چقدر کارایی و بهره‌وری دارند؟ این فعال کارگری ادامه داد: امروز در داخل کشور با نیروی کار خارج‌جه‌ما زیادی مواجهیم و همان‌طور که به دنبال اعزام نیروی کار هستیم باید اتباع بیگانه‌ای که در داخل کشور مشغول کار هستند را ساماندهی کنیم. منتها این افراد باید از مبادی قانونی و به طور مجاز وارد کشور شوند تا کارفرما ملزم به رعایت حقوق قانونی و بیمه کردنش باشد. به گفته مختاری، باید جلوی فرار قانون در کشور گرفته شود و اتباع بیگانه مجازی که مجوز کار و اشتغال دارند وقتی از راز کشور خارج می‌کنند، بدون عوارض مالیات به خدمت گرفته نشوند. مختاری بر ضرورت استفاده از سرمایه‌های انسانی به عنوان یکی از ابزارهای توسعه کشور تأکید کرد و گفت: تجربه کشورهای پیشرفته صنعتی نشان می‌دهد که در رشد اقتصادی این کشورها، منابع و سرمایه انسانی نقش مهمی داشته‌است.

■ ■ ■

تا ۶ ماه آینده؛

پرونده تخلفات در

خصوصی سازی نهایی می شوند

رئیس دیوان محاسبات گفت: تخلفات خصوصی سازی‌ها از نظر دیوان احراز شده و قطعی است و ۶ ماه دیگر پرونده آنها نهایی می‌شود. عادل آذر به خبرگزاری خانه ملت گفت: معمولاً پس از قرائت خلاصه تفریع بودجه که در دی ماه قرائت می‌شود، پرونده‌هایی و به دادسرا ارسال می‌شوند که در حال حاضر پرونده‌های خصوصی سازی‌ها نیز در حال ارسال به دادسرا هستند. وی با بیان اینکه مواردی از پرونده‌های تخلف همانند کشت و صنعت دشت مغان به استان‌ها مربوط می‌شد، گفت: کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی جلسه‌ای برای رسیدگی به تخلفات خصوصی سازی‌ها برگزار کرده تا بر این اساس گزارش تفریع بودجه سال ۹۶ درباره تخلفات خصوصی سازی‌ها را بررسی کند. رئیس دیوان محاسبات با بیان اینکه پرونده تخلفات خصوصی سازی‌ها به دادسرا می‌رود و پس از تأیید، دادستان در این باره دادخواست می‌دهد، تصریح کرد: پس از طی این مراحل مستشاری رای می‌دهد که آیا این تخلفات قطعی است یا خیر و چه مجازاتی باید برای متخلفان در نظر گرفته شود که این مجازات‌ها اعزام، انفصال و جبران ضرورت‌هاست.